

Bursa Defteri

OCAK 2007

ÜÇ AYLIK KENT KÜLTÜRÜ VE DÜŞÜN DERGİSİ

Bursa Müzeleri ve Müzecilik

- Prof. Dr. Neslihan Dostoğlu ● Ahmet Erdönmez
- Prof. Dr. Mustafa Şahin ● Recep Okçu

Bursa Gazeteciler Cemiyeti'nin yayınıdır.

ISSN 1302-1974

Asar-ı Atika da, “çağdaş” olmak zorunda

Bursa Defteri'nin üç ayda bir düzenlediği “Bursa Tartışmaları”nın yirmi sekizincisi “Müzelerimiz, Sorunları, Geleceği” ana başlığı altında 17 Ocak Çarşamba günü Bursa Kent Müzesi'nde yapıldı.

Panelde açıklıkla ortaya konuldu ki, geçmiş bilinci de diyebileceğimiz müze bilinci, bizde başka ülkelerden daha düşük değil gerçekte. Ne var ki hükümetlerden kaynaklanan kötü yönetimin sorunlarıyla boğuşan müzelerimiz, iyi bir sergilemeyi, iyi bir sunumu ve halkla iyi ilişkiler kurmayı ancak nadiren başarabiliyor. Çoğu durumda da bunun gereğini hiç önemsemiyor, gündemine almıyor, bu alandaki çağdaş gelişmeler ile anlayışları izlemiyor, umursamıyor...

Sorun bu kadar da değil: İstihdam edilen kadroların büyük bölümünün müzecilikle ilişkisi yok; bazı müzelerde müze müdürü dışında uzman bulunmuyor; Çok sayıda arkeolojik alan tümüyle korunmasız. Ören yerlerinin yalnızca yüzde 35'i tescilli, geri kalanında eski eser avcuları cirit atıyor.

Böyle olunca, müzeyi, seyirlik “ölü objeler” ortamından bilgi ve görgü ortamına taşımak; yurttaşlık bilincinin, yasa saygısının, ulus malına bağlılığın ve geçmiş ile geleceğe sahip çıkmanın hem vazgeçilmez hem dinamik bir parçası haline getirmek günün meselesi olmuyor, olamıyor.

Bunun yalnızca müzelerin ve müzecilerimizin sorunu olduğunu söylemek de mümkün değil. Kültür kurumlarımızın, okullarımızın, eğitimcilerimizin, sivil toplum örgütlerimizin ve tek tek Bursalıların da sorunudur bu.

Konuşmasında, “Türk halkının müzelerine

ilgisiz kaldığı” yolundaki görüşünün Bursa'da değiştiğini ifade eden Prof. Dr. Mustafa Şahin, “Gördüm ki, iyi sunulursa bizim müzelerimiz de tıpkı batıda olduğu gibi ziyaretçi akınına uğrayabiliyor. Bunu Kent Müzesi için söylüyorum. Bursa Müzesi için aynı şeyi söylemek mümkün değil” dedi.

Sayın Şahin'in övgüsü gururumuzu okşasa da, gönül rahatlığımıza yetmemeli. Bursa Müzesi (Arkeoloji), kuşkusuz Bursa Kent Müzesi'nden çok önemli farklılıklara sahip. Kabul edilmeli ki işlevleri de çok farklı. Ancak, bu farklılıklar daha fazla ziyaretçi ve ilgi çekmeyi, daha fazla tanınmayı ve bilinmeyi arzulamadığı anlamına gelmiyor.

Sayın Okçu'nun vurguladığı gibi, Bursa Müzesi'nin 100 yılı aşan bir geçmişi var. Demek ki kültür kurumlarımızın en köklülerinden biri, belki de birincisi. Yalnızca bu özelliği bile onu ve tarihi tarihi ortaklık taşıdığı öteki müzelerimizi Bursa için özel ve önemli kılmaya yeter. Elbette müzelerimizin de uykularından uyanması, kökenlerinde bulunan ve çok da anlaşılır sebeplere dayanan seçkin tutumdan daha az bürokratik, daha üretken, daha katılımcı, daha çağdaş bir yenilenmeye girişmeleri gerekir.

Panelde, dünyanın ünlü müzelerinin eser teşhirinde, ziyaretçiyi bilgilendirmede, hatta binalarının mimarisinde durmadan yenilikler ve değişiklikler uygulayarak halkın ilgisini sürekli ve canlı kılmaya çalıştıkları vurgulanıyor.

Kısacası, çekildiği köşesinde “ağır” ve “vakur” durmak asar-ı atika'ya yaraşsa da müzelerimize yakışmıyor.

Yirmi sekizinci Bursa Tartışmasının, sorumluluklarımızı hatırlatması umuduyla...

Sunuş	3
BURSA TARTIŞMALARI 28	
Bursa Müzeleri ve Müzecilik	4
Prof. Dr. Neslihan Dostoğlu / Uludağ Ü. Mühendislik-Mimarlık Fak. Mimarlık Böl. Başk. Ahmet Erdönmez / Kent Müzesi Müdürü	
Prof. Dr. Mustafa Şahin / Uludağ Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölüm Başkanı Recep Okçu / Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Öğr. Gör.	
BURSA MÜZELERİ ve MÜZECİLİK	
DERYA ŞAHİN / Dünya'da ve Türkiye'de Müzecilik	23
Prof. Dr. YUSUF OĞUZOĞLU / Çağdaş Müzeler Eğitim Odaklı Kurumlardır	33
Prof. Dr. MUSTAFA ŞAHİN / Bursa Arkeoloji Müzesi	41
Prof. Dr. NESLİHAN DOSTOĞLU / Y. Mimar ÜMMÜHAN ALPTEKİN / Y. Mimar EBRU BİLGİLİ / Mimar MEHMET KARTAL / Mimar AYŞEGÜL SALTEKİN / Atatürk Evi Müzesi	51
DİLEK YILDIZ / Yaşayan Kentin Yaşayan Müzesi	58
RAİF KAPLANOĞLU / Karagözevi'nden Bursa Karagözevi Müzesi'ne	64
DOĞAN YAVAŞ / Bursa Türk-İslam Eserleri Müzesi	73
BÜLENT ZAFER ÖZTAPTIK / Ormancılık Müzesi (Saatçi Köşkü)	77
HANDE KESER / TOFAŞ Anadolu Arabaları Müzesi	83
ASUMAN TÜRKMEN / Şemaki Evi Müzesi	87
ALPER CAN / Bursa Sağlık Müzesi	91
Celal Bayar Vakfı Müzesi	93
HİLMİ HAŞAL / Müzesizlik Kasveti ve Mudanya	99
HACI TONAK / Ganyanov Köşkü'nde Mermeri Kiran Yumruk	107
"İkinci Adam"ı Saygıyla Anıyoruz	111
Tarih ve Kültür Mirası Cumahıkızık	115
İSMAİL KEMANKAŞ / Bursa Müzekent Olma Yolunda	123
AHMET EMİN YILMAZ / Arkeoloji Müzesine Gitmeyenler Kent Müzesi'ne Neden Koşuyor	125
ERHAN BAŞOĞLU / Kardeş Kentin Tüneli	127
MUSTAFA BULBA / Çalıntı Müzeler	133
DEMET ÇORAKLI YILDIZ / Ahmet Erdönmez ile Röportaj	141
DEFTERLİK	
ERDEM SAKER / Sularımız Hep Akacak	147
RAMİS DARA / Baharlı Bursa Otları	149
NURİ DEMİRCİ / Bursa Üzerine Yeni Yayınlar	160
KRONOLOJİ	
SİNAN TUNÇ / Ekim - Aralık 2006 Bursa	166

Bursa Arkeoloji Müzesi

Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN

Yurdumuzda müze oluşturulmaya ilk adım, Avrupa'da olduğu gibi, sarayda atılmıştır. İmparatorluk Müzesi olarak tercüme edilebilecek "Müze-i Hümayun", ilk olarak Sultan Mecid döneminde eski eserlere meraklı Harbiye Nazırı Gethi Ahmet Fethi Paşa tarafından İstanbul'da, "Harbiye Anbarı" olarak kullanılan Aya İrini Kilisesi'nde açılmıştır. 1846 yılında ziyarete açılan bu ilk Türk müzesinde eski araç, harp silahları, yenileri ve bazı ünlü kişilerin kıyafetleri ve bir takım arkeolojik eserler sergilenmiştir.

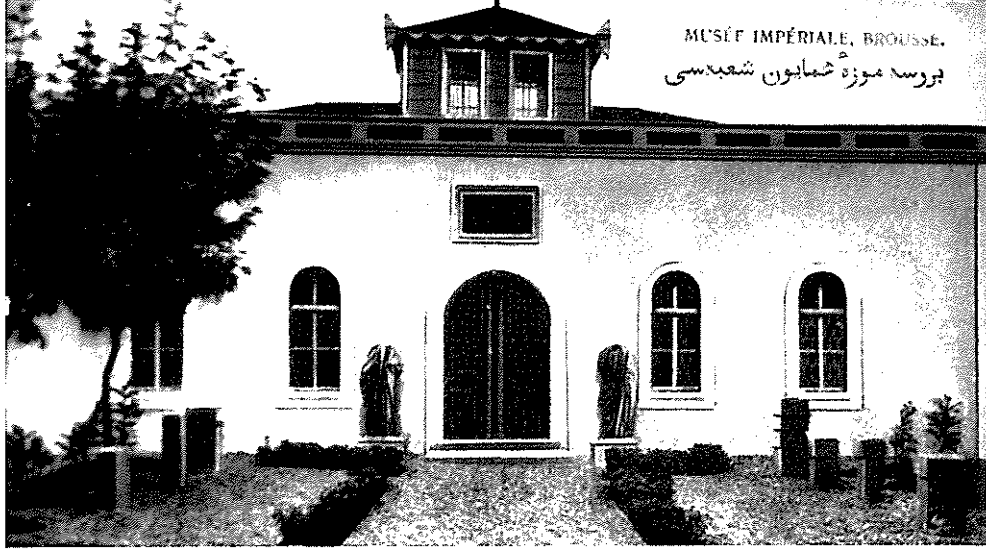
Başlangıçta, müzecilikten alan Türk uzman bulunmadığı için, müze müdürü olarak yabancı uyruklu kişiler atanmıştır. Ancak, 1881 yılında Sadrazam İbrahim Edhem Paşa'nın oğlu Ressam Osman Hamdi Bey ilk Türk müze müdürü olma unvanını elde etmiştir. Osman Hamdi Bey'in Türk müzeciliği açısından bir diğer çok önemli katkısı ise Eski Eser Kanunu olarak tercüme edilebilecek "Asar-ı Atika Nizamnamesi"ni 1906 yılında yeniden düzenleterek, eski eserlerin yurt dışına çıkartılmasını kesinlikle yasaklamasıdır. Böylece ilk defa, yurt dışına kültür varlığı çıkarmanın önü kesilmiştir. Bunu takip eden yıllarda genelgeler yayınlanarak, İmparatorluk sınırları içerisinde bulunan her türlü kültür varlığına sahip çıkılması, hatta bunların İstanbul başta olmak üzere bir takım merkezlere toplanması teşvik edilmiştir. Böylece İstanbul dışın-

da da müze kurulmasının önü açılmıştır. Konya, Sivas ve Selanik müzeleri bunun sonucunda kurulan ilk taşra müzeleri olma unvanına sahip müzeler olmuştur.

Bunları takip eden dönemde, Abdülhamit'in tahta çıkış yıldönümüne rastlayan 01 Eylül 1904 tarihinde Bursa'da da Müze-i Hü-

Servet-i Fünun gazetesinin 804. sayısının kapak sayfası Bursa Erkek Lisesi önündeki açılış törenine ayrılmıştır.

Müze-i Hümayun'un bir şubesi olarak açılan Bursa Müzesi, Erkek Lisesi'nin bir bölümü kullanılarak hizmete sokulmuştur.

mayun'un bir şubesi açılmıştır. Böylece Bursa müzesi de İmparatorluk Müzesinin şubelerinden birisi olmuştur. Konya'daki müzeyi de düzenlemiş olan dönemin Milli Eğitim Müdürü Azmi Bey'in büyük gayretleri ile Bursa Müzesi, Erkek Lisesi'nin bir bölümü kullanılarak hizmete sokulmuştur.

Bu açılışın en önemli belgesi olan müze kuruluş kitabesi, günümüzde Türk İslam Eserleri Müzesi'nin hemen girişinde sol tarafta yer almaktadır. Müzenin kuruluşu hakkındaki bu çok önemli belge, bulunduğu yere sıkı tutturulamadığından dolayı rüzgârla devrilmiş ve altı parçaya ayrılmıştır. Bu çok önemli vesika, geçmişimize ne kadar değer verdiğimizizin tiraj-ı komik bir göstergesi olarak parçaların kaba bir şekilde bir araya getirilmesi ile birleştirilmiş ve tekrar dağılması için etrafı beton bir çerçeve ile sabit hale getirilmiştir. Türk müzeciliğinin içerisinde bulunduğu acıklı durumun bir diğer yansıması ise kuruluş yazıtının hemen altında yer alan tercümedir. Bursa müzecilik tarihi açısından böylesine önemli bir yazıt maalesef yanlış bir tercüme ile tanıtılmaktadır. Yazıtın doğru tercümesi şu şekilde olmalıdır¹:

Zînet-bahş-ı mak_m-i hilâfet-i seniyye ve eri-

ke-pîrây-ı saltanat-ı Osmanîyye es-Sultan ibni's-Sultan es-Sultan el-Gâzî Abdülhamîd Hân-ı Sâ-nî efendimiz hazretlerinin sâye-i terakkiyât-vâ-ye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîlerinde işbu cülûs-ı meymenet-makrûn-ı hazret-i padişahînin sene-i mes'ûde-i devriyyesine şeref-musâdîf olan bin üç yüz yigirmi senesi ağustosunun on dokuzuncu rûz-ı firûzunda teyemmünen te'sîs ve küşâd olunmuşdur

Yüce hilâfet makamı ve Osmanlı saltanatının süslü tahtı ile zînetlenmiş, sultan oğlu sultan, Sultan Gazî II. Abdülhamid Han efendimiz hazretlerinin, gelişimi destekleyen, hilâfet sığınacağı olan yüce kişiliği sâyesinde, uğurlu sayılarak, padişah hazretlerinin tahta geçtiğinin sene-i devriyyesine tesadüf eden işbu 1320 senesi Ağustos ayının saadetli on dokuzuncu gününde (1 Eylül 1904) kurulmuş ve açılmıştır.

Bursa'nın bu ilk müzesinde toplanan ve sergilenen kültür varlıkları, İslami ve gayri İslami olarak iki bölüme ayrılmıştır. Kuruluşu üzerinden daha dört yıl gibi kısa bir süre geçmiş olmasına rağmen büyük bir başarı ile 1908 yılında müzenin ilk katalogu yayımlanmıştır. G. Mendel tarafından yapılan bu katalog çok genç bir müze olmasına karşın çok kısa bir sürede ne kadar zengin bir koleksi-

Bursa Müzesi'nin kuruluş kitabesi, günümüzde Türk İslam Eserleri Müzesi'nin hemen girişinde sol tarafta yer almaktadır. Bulunduğu yerden düşerek altı parçaya ayrılan bu çok önemli vesika, parçaların kaba bir şekilde bir araya getirilmesi ile birleştirilmiştir. Türk müzeciliğinin içerisinde bulunduğu acıklı durumun bir diğer yansıması ise kuruluş yazıtının hemen altında yer alan tercümedir.

yonaya ulaşılmış olduğunun en önemli göstergesidir². Müzeye ait ikinci katalogun bu ilk katalogdan yaklaşık 100 yıl sonra yayınlanması bu kadar önemli bir müzenin ne denli ihmal edildiğinin çok acı bir göstergesidir³.

Mendel katalogunda yer alan eserler göz önünde bulundurulduğunda müzeye salt Bursa ve çevresinden değil, doğuda Eskişehir'e (Dorylaion), kuzeyde Yalova'ya, güneyde Erdek'e (Kyzikos) kadar geniş bir alandan taşınabilir kültür varlıklarının toplandığı anlaşılmaktadır.

Başlangıç döneminde müzeye getirilen eserler bakımından, günümüzde karşımıza çıkan en büyük sorun bunların nereden getirildiğinin bilinmemesidir. Çünkü bu dönemden ulaşan eserlerde birden fazla envanter numarası bulunmaktadır. Envanter nu-

maralarında yapılan değişiklikler çoğunlukla eserlerin geldiği yerin kaybolmasına ve zaman içerisinde unutulmasına neden olmuştur.

BURSA ERKEK LİSESİ'NDEN KÜLTÜR PARK'A

Erkek Lisesi, aslında müzenin ilk adresidir. Çünkü F.K. Dörner'in de vurguladığı gibi⁴, Bursa Yunan işgali altında iken Erkek Lisesi Yunanlılar tarafından yağmalanmış ve burada bulunan eserler Yunanistan'a götürülmek üzere Mudanya'ya nakledilmiştir. Ancak 1922 yılında Bursa'nın Yunanlılardan kurtarılması ile birlikte yağmalama büyük ölçüde engellenmiş ve deniz yolu ile kaçırılmak üzere Mudanya'ya götürülmüş olan eserler tekrar Bursa'ya taşınmıştır. Bu arada,

1972 yılına kadar değişik yerlerde korunan arkeolojik eserler Kültürpark içerisinde yaptırılan modern müze binasına taşındı. Günümüzde müze, artık mekan sıkıntısı yaşansa da, halen bu binada hizmet vermektedir.

eserler üzerindeki envanter numaralarının çoğu silinmiştir. Bu nedenle envanter defterlerinde detaylı tarifleri yapılmayan eserlerin tamamının getirildiği yer kaybolmuştur.

Bursa Müzesi, 08.04.1930 tarihinde bugün hala Türk İslam Eserleri Müzesi olarak kullanılan Yeşil Medrese'ye taşınmıştır. Zaman içerisinde eser çokluğu ve çeşitliliği nedeniyle müze yetersiz hale gelmiş ve bu nedenle Kültürpark içerisinde yeni müze binası yaptırılarak arkeolojik eserlerin tümü buraya nakledilmiştir. Müze, modern binasında 1972 yılında ziyarete açılmıştır.

Eserler, Yeşil Medrese'nin bahçesinde sergilendiği yıllarda, olumsuz iklim koşullarından etkilenmiş ve üzerlerine tekrar yazılan yeni envanter numaraları bir defa daha silinmiştir. Bundan dolayı eserlerin bir bölümü modern müze binasına nakledildiği zaman bir defa daha numaralandırılmıştır. Her tasnif ve tescilde bir miktar daha bilgi kaybolunca, yukarıda da vurguladığımız gibi, erken dönemde müzeye kazandırılan eserlerin, özellikle de mermer eserler, büyük bir bölümünün getirildiği yer kaybolmuştur.

T. Corsten'in ifade ettiğine göre, Bursa'daki müzecilik açısından daha da vahim bir durum söz konusudur⁵. Çünkü Yeşil Medrese'deki yer darlığı nedeniyle, Kültürpark içe-

risindeki modern müze binası yapılıncaya kadar mermer eserlerin bir bölümü Muradiye Külliyesinin bahçesinde koruma altına alınmıştır. Burada bulunan eserler, zamanla bitki ve toprakla örtülerek gözden kaybolmuştur. Corsten, Muradiye Külliyesi'nin bahçesinde yapılacak kazılarda birçok taş eserin tekrar gün ışığına çıkartılacağını düşünmektedir!

1972 yılına kadar değişik yerlerde korunmaya çalışılan arkeolojik eserler son durak olarak Kültürpark içerisinde yaptırılan modern müze binasına taşınmış ve çağdaş bir anlayışla teşhir-tanzimi yapılarak ziyarete açılmıştır. Günümüzde müze, artık mekan sıkıntısı yaşansa da, halen bu binada hizmet vermektedir.

Modern müzecilik anlayışı ile eserlerin sergilendiği yeni binada M.Ö. 15 milyon yıl öncesinden başlayarak Bizans Devri sonlarına kadarki dönemlere ait Bithynia ve Mysia bölgelerinden toplanmış eserler sergilenmektedir. Müzede, bunların yanı sıra, bölge halkının Anadolu kültür tarihi hakkındaki bilgilerini artırmak amacıyla değişik bölgelerden derlenmiş eserlerden oluşan küçük bir koleksiyon da bulunmaktadır.

Müzede kapalı, yarı açık ve açık teşhir söz konusudur. Müze binası içerisine alınan

Bursa Arkeoloji Müzesi'nin 1 nolu salonu.

eserler, koridorlar göz ardı edilirse, toplam dört salonda sergilenmektedirler. Mezar stelleri ve adak levhalarının büyük bir bölümü müze bahçesindeki yarı açık sergide ziyaretçilerini beklemektedir. Lahit ve mimari elemanlardan oluşan mermer eserler ise açık teşhirde sergilenmektedir.

Müze sergilenen en erken buluntular Prof. Dr. B. Alpagut tarafından Paşalar Köyündeki fosil yataklarında yapılan bilimsel kazılar sonucunda bulunan 15 milyon yıl öncesine ait fosillerden oluşmaktadır. Burada Bursa'nın doğa tarihinden bir kesit veren ve çeşitli hayvanların kemik ve dişlerinden oluşan fosil örnekleri sergilenmektedir.

Salon I: Neolitik (İ.Ö.8000-5500) ve sonrasındaki Kalkolitik dönemlere (İ.Ö.5500-3000) ait, Ilıpınar'da bulunmuş Pre-historik devirlere ait eserlerle bu salondaki kronolojik sergileme başlamaktadır. İznik Gölü'nün batısında, Orhangazi İlçesi yakınlarında yer alan Ilıpınar Höyüğü 1987 yılından itibaren, İstanbul Hollanda Tarih ve Arkeolojisi Enstitüsü adına J. Roodenberg başkanlığında bir heyet tarafından kazılmaktadır. Höyükteki araştırmalar sonucunda tepenin en üstünden ana toprağa kadar on tabaka tespit edilmiştir. Evreler, höyüğün en üstünü kaplayan İ.S. 6-7. yüzyıllara tarihlenen Bizans yerleşimine ait mezarlığın bulunduğu I. tabaka ile başlayıp İ.Ö. 6. binin sonuna tarihlenen X. tabaka ile sona ermektedir. Belki de Batı Anado-

lu'nun ilk çiftçi halkları burada yaşamışlardır. Höyükteki en eski yerleşimin izleri, üzeri çamurla sıvalı dallardan yapılmış küçük kulübe kalıntıları ile Neolitik çağa kadar inmektedir. Höyükten toplanan hayvan kemikleri ve kömürleşmiş tohumların yansıttığına göre çiftçiler bu devrede koyun, keçi, sığır ve domuz gibi hayvanları evcilleştirmişler, çeşitli türlerden tahıl ve baklagilleri yetiştirmişlerdir. Sergide yer alan eserlere göre mutfakta pişmiş topraktan ve üzerleri bezemeli kapların yanı sıra taştan şekillendirilmiş araçlar kullanılmaktadır. Günlük hayatta kullanılan aletler ise çoğunlukla kemikten işlenen kaşıklar, bız ve iğneler; geyik veya normal hayvan boynuzundan elde edilen keskiner ve bıçak saplarından oluşmaktadır. Bunların yanı sıra günlük hayatta kullanılmak üzere çakmaktaşıdan bıçaklar, kazıyıcılar ve baltalar da yontulmuştur. Yapı katlarında bulunmuş pişmiş topraktan insan ve hayvan betimlemeleri de sergilenen eserler arasında yer almaktadır.

BİNLERCE YIL ÖNCESİNDEN İŞ VE SANAT OBJELERİ

Bu salonda, Anadolu uygarlıkları hakkında bilgi vermek amacıyla değişik yerlerden getirilmiş eserler de sergilenmektedir. Bunlardan bir grubu, Erzurum'un Karaz Köyü'nde bulunmuş ve satın alma yoluyla müzeye kazandırılmış İ.Ö. 3. bine tarihlenen siyah yüzeyli Karaz seramiği oluşturmaktadır.

Sidamara tipi lahit parçası.

Yine aynı döneme tarihlenen Yortan kültürüne ait pişmiş toprak mezar buluntuları da, bu salonda sergilenmektedir. Balıkesir yakınında Yortan olarak bilinen Babaköy çevresindeki mezarlıklarda yapılan kazılarda ele geçtiği için bu isimle anılan seramikler, perdahlı koyu gri ve kırmızı renkte yüzeye sahiptir. Kazıma çizgilerle yapılmış geometrik bezemelerin, beyaz dolgu ile doldurulması sonucunda süslenmiş örneklerin yanı sıra, sadece beyaz boya ile bezeli olanlar da bulunmaktadır.

Eski Tunç dönemine tarihlenen pişmiş toprak, ağırşak ve fırçalar ile mermerden yapılmış tanrılara adak diye sunulan ve idol olarak adlandırılan stilize tanrı ve tanrıça heykelcikleri de bu salonda sergilenen eserler arasında yer almaktadır.

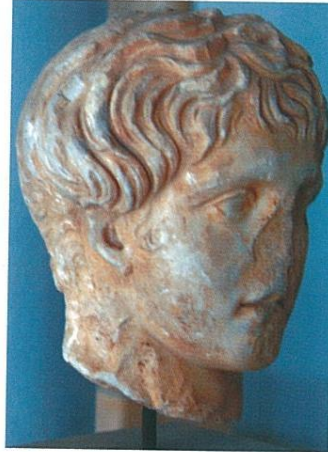
Yine 1 numaralı salonda, Asur Ticaret Kolonileri dönemine (İ.Ö. 1900-1800/

1750) ait Kayseri yakınlarındaki Kültepe'de bulunmuş çivi yazılı tabletler de bulunmaktadır. Sergide yer alan kil tabletler üzerinde kalay satışı ve borç olarak verilen gümüş gibi konularda bilgiler verilmektedir.

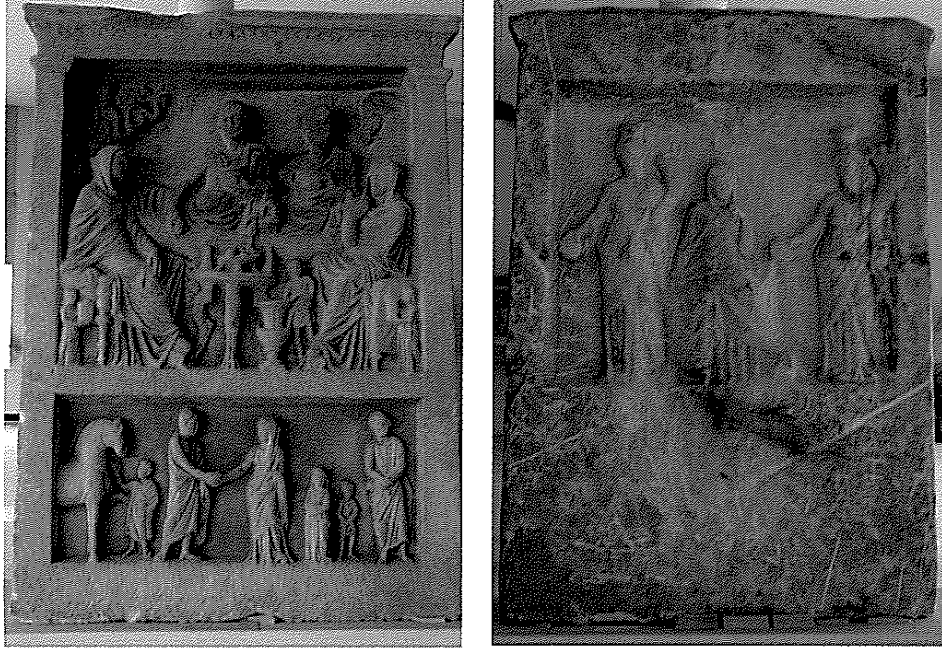
Bu salonda kayda değer bir diğer buluntu grubunu İ.Ö. 1. binyıl başlarından Urartu

sanatına verilen pişmiş toprak kaplar oluşturmaktadır.

Salonun bir diğer önemli buluntu grubunu ise Balıkesir İli, Manyas Gölü yakınında yer alan Pers dönemine ait önemli Satraplık merkezlerinden birisi olan Daskyleion (Ergili) kökenli eserlerden oluşmaktadır. Burada Prof. Dr. T. Bakır tarafından yürütülen kazılarda gün ışığına çıkartılan Eski Babil Dönemi'ne ait (İ.Ö. 2000-1600) steatit taşından yapılmış silindir mühür, İ.Ö. 1. bine ait Frig dönemi tapınak modelleri, bronz kap ve fibulalar yer almaktadır.

İmparator Tiberius'a (M.S.14-37) ait büst

Hellenistik ve Roma döneminde kullanılmış olan yüksek kabartma olarak yapılmış mezar steli.

1 numaralı salonun en önemli buluntu grubunu, Balıkesir İli, Edremit İlçesi, Altınoluk Beldesine 4 km uzaklıkta, Kaz Dağı eteklerinde kurulmuş olan Antandros kentinin nekropolünde gerçekleştirilen kurtarma kazıları neticesinde ele geçen Arkaik, Klasik, Hellenistik ve Roma dönemlerine ait eserlerden oluşan mezar buluntuları oluşturmaktadır. Burada ölü hediyesi olarak bırakılan eserler içinde yer alan Korinth ve Attika seramikleri ithaldir. Genelde amphora, skyphos, kylix, kantharos, aryballos, alabastron, amphoriskos, pelike, lekythos, phiale, vb. gibi koku, krem ve içki kabı olarak kullanılmış kapların bir kısmı boyasız olup çoğunluğu da siyah çidarlıdır. Boyalı olanlarda siyah ve kırmızı figür tekniğinde yapılmış insan ve hayvan figürleri ile bitkisel ve geometrik süslemeler tercih edilmiştir. Gorgon Ressamı'nın Deianire Lekythosu'ndaki kompozisyonu ile paralellik gösteren, aslan, miğfer ve rozet bezemeli siyah figür tekniğinde yapılmış amphoriskos bu salonun, hat-

ta müzenin nadide eserleri arasında kabul edilmektedir.

Salon II: Hellenistik ve Roma dönemine ait taş eserlerin yer aldığı bu salonda İ.Ö. 2. yüzyıla ait mezar stelinin yanı sıra Roma çağına ait portre ve heykeller de yer almaktadır. Burada tanrı Zeus'a ait mermer büstler en büyük grubu oluşturmaktadır. Gücün temsilcisi Herakles'in, Nemea Aslanı'nı boğduktan sonra postunu koluna dolamış dinlenir durumdaki betimi, Anadolu'nun en eski bereket tanrıçası Kybele heykelleri ile sağlık tanrıçası Asklepios'a adanmış sunaklar, boyalı kabartma, erkek büstü, komutan ve senator heykelleri, İmparator Tiberius'a (M.S. 14-37) ait büst, Attis kabartması, filozof heykelleri ilk bakışta ön plana çıkan eserler arasında yer almaktadır. "Zafer Tanrıçası" Nike heykelleri "Talih ve Tesadüf Tanrıçası" Tyche heykeline ait parça ve Sidamara tipi lahit parçası bu salondaki yerlerini almışlardır. Ayrıca Hellenistik ve Roma döneminde

Karacabey İlçesi'nden getirilen yüksek kabartma mezar steli.

kullanılmış olan yüksek kabartma olarak yapılmış mezar steli de yine burada sergilenmektedir. Salonun en önemli eserleri arasında Müzemiz tarafından 1975 yılında Bursa İli, Mustafa Kemal Paşa İlçesi'ndeki kurtarma kazısında bulunan bronzdan yapılmış savaş ve akıl tanrıçası Athena büstü ile delikanlı heykeli anılabilir.

I. salon ile II. salon arasındaki koridor:

Burada sergilenen önemli eserler arasında Karacabey İlçesi'nden getirilen yüksek kabartma mezar steli, ayrıca Roma dönemine ait mermer ostothek ile Bilecik İli, Bozüyük İlçesi'nde kurtarma kazısı sonunda müzeye kazandırılan pişmiş toprak lahit yer almaktadır.

Salon III: İ.Ö. 11-10.yüzyıllardan Bizans devri sonlarına kadar olan döneme ait kü-

çük buluntuların bir bölümü de bu salonda sergilenmektedir. Burada Geometrik dönemden başlayıp Roma dönemine kadar uzanan süreçte yaşanan aşamaları gösteren, değişik formdaki seramik kaplar kronolojik bir sıra ile sergilenmektedir. Arkaik ve Roma dönemine ait pişmiş toprak figürinler, yine Roma dönemine ait bronz, cam kaplar ile süs eşyaları ve bronz tıp aletleri, mühürler, strygilis, pişmiş toprak kandiller ve pişmiş toprak oyuncaklar, Bizans dönemine ait gümüş, bronz ve pişmiş toprak eserler önemli buluntular arasında sayılabilir.

Yine bu salonda Roma dönemine ait altın süs eşyalarının yanı sıra müze müdürlüğü tarafından Bilecik İli, Pazaryeri, Ahmetler Nekropolü'nde yapılan kurtarma kazıları sonucu bulunan Roma dönemi pişmiş toprak ve cam kaplar ile bronz süs eşyaları sergilenmektedir.

Roma dönemine ait mermer ostothek.

Aynı salonun asma katında ise sikke sergisi yer almaktadır. Burada Bithynia ve Mysia bölgelerinde bulunan toplam 33 adet antik kente ait sikke kronolojik bir düzen içerisinde sergilenmektedir. İ.Ö. 6. - İ.S. 3. yüzyıllar arasında değişen tarihlere ait sikke örnekleri özgün boyutlarında oluşturulmuş yuvalarına yerleştirilmiş şekilde fiberglas levhalar üzerinde ziyaretçilerin beğenisine sunulmuştur. Çağdaş bir sergileme tekniği kullanılarak elde edilen ışıklandırma sayesinde sikkelerin her iki yüzü çok rahat bir şekilde izlenebilmektedir. Serginin kayda değer bir özelliği ise özel panolar üzerinde sikke darp tekniğinin çok rahat anlaşılacak şekilde gösterilmesidir.

Salon IV: Bu salonda Balıkesir İline bağlı Üçpınar Köyü'nün Kepenekli Mevkii'nde bulunan ve 1988 yılında müze uzmanları tarafından gerçekleştirilen kurtarma kazısı so-

nucunda gün ışığına çıkartılan bir tümülüse ait 1/1 ölçülerindeki canlandırma sergilenmektedir. Tümülüs kazısı esnasında Akhemenid dönemine tarihlenen (İ.Ö. 6. yüzyıl) bir at arabasına ait parçalar bulunmuş ve bundan hareket edilerek arabanın bir örneği yaptırılarak burada orijinaline sadık kalınarak oluşturulan mezar odası ile birlikte teşhire sunulmuştur.

Buluntular arasında koşum takımının bağlantılarını sağlayan bronz parçalar, tekerlek şınaları, tekerlek göbek demirleri, demir ispit parçaları, pimler ve gem gibi bir at arabası için gerekli olan parçaların tamamı yer almaktadır. Mezar odasının içindeki karşılıklı iki kline üzerine dağılmış kemik ve seramik parçaları mezarın antik dönemde soyulduğunu göstermektedir.

Bu salonda sergilenen önemli eserlerden bir diğeri de Karacabey'in Şükranıye Köyü'nde bulunmuş olan Greko-Pers tarzında-

"Talih ve Tesadüf Tanrıçası" Tyche heykeline ait parça.

ki mezar stelidir. İ.Ö. 546 yılında Anadolu'yu istila eden Pers dönemine ait bu eserin yanı sıra, orijinalleri İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde bulunan yine Greko-Pers stildeki iki örneğe ait kopyalar da bu salonda teşhir edilmektedir.

Yarı Açık ve Açık Sergi: Müzenin bahçesi taş eserlere ayrılmıştır. Bahçenin bir bölümünün üzeri pergole ile örtülerek yarı açık

hale getirilmiştir. Bu bölümde Bursa ve çevresinden toplanmış ve Türkiye'nin en zengin mezar steli ve adak levhası koleksiyonu sergilenmektedir. Zeus ve Herakles büstü ile kükrer durumdaki aslan heykelleri de yarı açık sergide yer alan önemli eserler arasında yer almaktadır.

Açık sergide ise lahitler ve mimari parçalar burada anılmaya değer kültür varlıkları arasında yer almaktadır.

Kaynakça

- 1- Yazıtın tercümesi için Öğr. Gör. Dr. Doğan Yavaş'a bir defa daha teşekkür ederim.
- 2- G. Mendel, "Musée de Brousse. Catalogue des monuments grecs, romains et byzantins du Musée Impérial Ottoman de Brousse", Bulletin de correspondance hellénique 33, 1909, 245-435.
- 3- R. Okcu, Bursa Arkeoloji Müzesi Sikke Teşhir Kataloğu (Bursa- Tarihsiz).
- 4- F.K. Dörner, "Außerbithynische Inschriften im Museum von Bursa", Österreichisches Jahreshft 32, 1940, Beiblatt 107 vdd.
- 5- T. Corsten, Die Inschriften von Prusa ad Olympum (Bonn 1991), 1 vd.